

Piotr Śniady

Krajkowo, gm. Mosina, woj.
poznańskie, St. nr 4, AZP 56-28/3

Informator Archeologiczny : badania 24, 101-102

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W celu rozpoznania narysu aneksu (przygródka), przyległego od północy do centralnego członu założenia, wytyczono pas 4 sondażu o szerokości 1 m i łącznej długości 22 m. Uzyskano w ten sposób ciągły przekrój nawarstwień. Precyzyjne wymiary tego słabo dotychczas rozpoznanego elementu obronnej rezydencji ustalone zostaną w przyszłym sezonie.

W wyniku prac badawczych odkryto bogaty zespół zabytków ruchomych. Wśród nich na uwagę zasługują: zdobiona ornamentem rogowa oprawa (zapewne rękojeści noża), fragmenty podkowy, wędzida, ostrogi z gwiaździstym bodźcem, sierp, 2 noże, 2 ogniwa masywnego łańcucha, żelazne części wozu.

Zabytki znajdują się w WO-AK w Kielcach.

Zakończenie badań przewidywane w przyszłym roku.

Krajkowo, gm. Mosina woj.
pozańskie St. nr 4 AZP 56-
28/3

PKZ Poznań Spółka z o.o. Pracownia
Naukowo-Badawcza

Badaniami kierował mgr Piotr Śniady. Prace wykonano na zlecenie Biura Projektów Budownictwa Komunalnego w Poznaniu. Finansowała Dyrekcja Rozbudowy Miasta Poznania. Pierwszy sezon badań. Pozostałości po dworze na kopcu z fosą (XVII-XIX w.) oraz osada (?) średnio-wieczna (XIV-XV w.).

Stanowisko znajdowało się prawdopodobnie na niewielkim cyplu nad załosem krawędzi terasy zalewowej lewego brzegu Warty. Obszar ten został całkowicie przekształcony podczas prac ziemnych związanych z budową ujęcia wody w roku 1980. Obecnie jest to sztuczna wyspa na 273 km biegu rzeki. Teren nadal zagrożony — projektowana druga linia kolektora wodnego wraz z wałem ochronnym.

Wykopy zlokalizowano w oparciu o informacje mieszkańców i wyniki wcześniej wykonanych wierceń, które udokumentowały istnienie warstw kulturowych bądź rumowiskowych (do poziomu 2 m i więcej) zawierających materiał zabytkowy datowany na okres nowożytny. Wytyczono trzy wykopy badawcze o łącznej powierzchni 47,5 m² w układzie mającym dać przekrój przez stanowisko. Eksplozację (do poziomu 2 — 2,5 m poniżej stropu humusu) przeprowadzono warstwami mechanicznymi o niżejści 10 lub 20 cm w obrębie warstw kulturowych bądź naturalnych. Układ stratygraficzny stanowiska w ogólnym zarysie przedstawia się następująco:

I — warstwy powierzchniowe — zasypiskowe, wyrównawcze powstałe przy niedawnej niwelacji terenu, zawierające materiał ruchomy datowany na okres nowożytny.

II — niżej zalegające warstwy będące pozostałościami rumowiska budynku — zapewne dworu rozsypanego po stoku kopca wraz z wytworami kulturowymi okresu nowożytnego

III — uwarstwienie kopca, bez materiałów ruchomych

IV — poziom elementów konstrukcji drewnianych i niższych partii fosy z występującą w nich ceramiką średniowieczną.

W trakcie badań uchwycono brzegi fosy, do której od strony kopca dochodzą konstrukcje drewniane składające się z dwóch par dranic odległych od siebie o ok. 0,30 m. Układy te są równoległe i zostały ułożone w odległości ok. 2 m. Pomiędzy nimi wbito kilka kółków w nieregularnym układzie. Konstrukcja ta być może jest związana (także chronologicznie) z odsłoniętymi w pobliżu śladami ściany z dranic i wzmacniających ją kółków, zabytych bardzo głęboko (ponad 1,5 m, w regularnych, 80 cm odstępach). Zasięg i funkcja tej konstrukcji nie została jeszcze wyjaśniona. Stanowiła ona być może ścianę piwniczki domostwa lub stabilizowała sypki grunt. Chronologia tych elementów została określona na podstawie wydobytej z wypełniska konstrukcji ceramiki na XIV-XV w. Ukształtowanie i przebieg, a także zawartość kulturowa warstw rumowiska (pogorzelska) dworu sugerują wyraźnie, że jądro i szczyt (a także i sam budynek) znajdowały się w kierunku północno-wschodnim od tegorocznych wykopów i to zapewne znacznie wyżej od obecnie zachowanego poziomu gruntu. Uformowanie się tych warstw nastąpiło niejako „naturalnie” poprzez rozsypanie się a być może i rozgarnięcie rumowiska (pogorzelska) po stoku kopca, przy wykorzystaniu fosy jako podręcznego śmietnika.

Podczas eksploatacji uzyskano znaczną ilość (ponad 20 tys.) materiałów źródłowych z okresu nowożytnego (XVII-XIX w.) oraz kilkadziesiąt fragmentów ceramiki średniowiecznej (XIV-XV w.). Wśród materiałów nowożytnych ilościowo zdecydowanie dominują ułamki naczyń (ponad 15 tys.). Wśród ceramiki brak jest porcelany i fajansu. Nadto wydobyto prawie 2 tys. fragmentów kafl i po ok. 300 ułamków przedmiotów ze szkła (głównie różnorodnych naczyń) oraz metalu (najczęściej gwoździ i różnego rodzaju okuć ale także i raki do obuwia, noże stołowe itp.). Uzyskano również ok. 1 tys. fragmentów tzw. ceramiki budowlanej oraz prawie 2 tys. ułamków kości zwierzęcych. Spośród zabytków specjalnych należy wymienić 3 mocno zniszczone monety brązowe (zapewne tzw. „boratynki”) oraz grzebień kościany, zdobiony ornamentem geometrycznym.

Niezbędne wydają się tu prócz dalszych prac wykopaliskowych badania historyczne dotyczące tak samego Krajkowa jak i najbliższej okolicy. Badania archeologiczne w następnym sezonie, po przeorientowaniu wykopów powinny wyjaśnić wszystkie zagadnienia związane z powstaniem i rozwojem tej wiejskiej siedziby dworskiej.

Materiały źródłowe oraz dokumentacja z badań znajdują się w Pracowni Naukowo-Badawczej PKZ Poznań Spółka z o.o. ul. Żydowska 1.

Kraków – Stare Miasto

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadzili: mgr Marek Cwetsch i mgr Emil Zaitz (autor sprawozdania). Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Osadnictwo wczesno- i późnośredniowieczne, nawarstwienia nowożytnie.

Kontynuowano badania archeologiczne w wykopach budowlanych i instalacyjnych oraz w szybkach geotechnicznych na terenie Starego Miasta. Ciekawsze wyniki uzyskano w następujących punktach:

a) ul. Kanonicza 15. W wykopach zlokalizowanych w południowej oficynie stwierdzono relikty budynków nowożytnych, pochodzących prawdopodobnie z XVI wieku. W wykopach usytuowanych we wnętrzu oficyny zachodniej rozpoznano na odcinku o długości około 10 metrów relikty kamiennego muru (łączonego zaprawą wapienną) identyfikowanego ze średniowiecznym miejskim murem obronnym z XIV wieku. Po jego wschodniej stronie uchwycono utwory związane z trzonem wczesnośredniowiecznego wału obronnego Okołu. Nawarstwienia wyznaczające ukształtowanie terenu po jego stronie wschodniej (od strony osady) oraz wyższe partie wału zostały całkowicie zniszczone przez wkopy nowożytne (m.in. przez wkop budowlany XIX-wiecznego kanału blokowego odprowadzającego ścieki z terenu miasta):

b) ul. Floriańska 20. W trakcie eksploracji nawarstwień w obrębie podwórza posesji stwierdzono poziomy użytkowe z późnego średniowiecza (od XIII wieku ?) i z czasów nowożytnych. Ponadto rozpoznano nowożytny kanał blokowy wykonany z kamieni wapiennych i ciosów piaskowcowych (z XIX wieku) oraz relikty płytko posadowionych murów, związanych z zabudową gospodarczą podwórza w czasach nowożytnych (podmurówki szopy lub innego obiektu):

c) ul. Szpitalna 15. Na terenie dziedzica przed oddziałem Banku stwierdzono przemieszane nawarstwienia nowożytne o charakterze nasypowym oraz relikty uszkodzonego kanału blokowego wykonanego z ciosów wapiennych i piaskowcowych łączonych zaprawą murarską. Kanał usytuowany był po wschodniej stronie ulicy.

d) Barbakan (wyk. XII). W wykopie instalacyjnym uchwycono nawarstwienia nowożytne (w tym relikty bruków kamiennych). Ponadto odsłonięto górną część muru fundamentowego ściany południowej.

Materiał zabytkowy i dokumentacja z badań na terenie Starego Miasta przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

**Kraków – Kazimierz
AZP 102-56**

**Muzeum Archeologiczne
w Krakowie**

Badania prowadzili: mgr Marek Cwetsch i mgr Emil Zaitz (autor sprawozdania). Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie. Osadnictwo średniowieczne i nowożytne.

W 1990 r. prowadzono badania archeologiczne na terenie średniowiecznego miasta Kazimierz, lokowanego przez króla Kazimierza Wielkiego w 1335 roku, a stanowiącego dziś dzielnicę Krakowa. Prace badawcze koncentrowały się w kilku punktach:

a) w południowo-wschodniej części Kazimierza, na terenie posesji ul. Józefa 25-33. Badania archeologiczne prowadzono w 5 kamienicach rozebranych w drugiej połowie lat 70-tych XX wieku, po pożarze spowodowanym przez ekipę filmową realizującą film „Noce i dni”. Badania miały na celu rozpoznanie relikwów murów rozebranych kamienic oraz przebadanie nawarstwień w ich sąsiedztwie. W rezultacie prac archeologiczno-architektonicznych stwierdzono, że wzmiankowane budynki pochodziły zasadniczo z XVI wieku i zostały częściowo rozbudowane w wieku XIX. W obrębie budynku nr 27 rozpoznano relikty partii fundamentowej muru związanego ze starszym obiektem, zlikwidowanym w czasie budowy w XVI wieku. Był on wykonany z łamanych kamieni wapiennych, z użyciem pojedynczych okrucichów cegieł, wiązanych zaprawą wapienną. Na terenie posesji nr 31 i 33 stwierdzono relikty budowli wykonanych z kamieni wapiennych o wyraźnym układzie warstwowym. W zewnętrznym licu muru zaobserwowano także pojedyncze cegły (lub ich fragmenty), związane zaprawą wapienną. W najstarszej warstwie kulturowej zalegającej na stropie piaszczysto-gliniastego calca stwierdzono pojedyncze ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych (z XI-XIII w.) oraz nieco liczniejszy materiał z późnego średniowiecza (XIII-XV w.). Zabytki te sugerują powiązanie tego terenu z funkcjonowaniem przedlokacyjnej osady Bawół, wzmiankowanej w źródłach średniowiecznych. Na stropie tej warstwy zalegały utwory o charakterze nasypowym, przedzielane poziomami użytkowymi (?) i warstwami kulturowymi o łącznej miąższości blisko 2 m. Zawierały one materiał późnośredniowieczny i nowożytny datowany od XV do XVIII w. i wiązały się z okresem budowy i funkcjonowania obiektów mieszkalnych w tym okresie. W serii nawarstwień nowożytnych uchwycono także bruk kamienny z XVIII w. Serie nawarstwień nowożytnych zamykały utwory związane z prze-